

и да се деквалифицира в хода на моралната си деградация. готовността ѝ да лекува - и с това да спасява - се запазва. Но паралелно с вътрешната ѝ разруха расте потребността ѝ от „Спасител“. Появата на Павел тя осмисля като знак на възкресение на младия Борис и на най-светлия период от любовта ѝ към него. Въобразявайки си брата на Борис като възможен „Спасител“, тя за първи път изцяло се откъсва от реалността: всъщност Павел никога не е имал намерение да играе подобна роля в живота ѝ. Тази загуба на реалност за Ирина е равностойна на загуба на собствената ѝ същност, чийто най-осезаем израз е жизнеността ѝ и нейната приземеност. Тя се превръща в онова, което никога не е искала да бъде, на което с всички сили се е съпротивлявала: в своята Сянка.

Особено драматично е развитието на образите в конфронтиране със „Сянката“. Сянката, изведена от Юнг като отделен архетип, се дефинира като „нещото, което човек не желае да бъде“ - като негативната, тъмната страна на личността, „съвкупност от всички неприятни качества, които човек иска да скрие“, „другия човек“ в човека. „Всеки носи една Сянка и колкото по-малко бива приемана в индивидуалния осъзнат живот, толкова по-черна и гъста е тя.“ Димов успява да вдъхне живот на героите си дотолкова, доколкото всеки от тях „хвърля сянка“. Преди момента на поява на „Сянката“ някои персонажи изглеждат идеализирани в своята красота и хармоничност (при първата им среща Елена поражавя Бенц със *„съвършената хармония на личността си“*, а той самият е в състояние на *„съвършено равновесие на нервите“*); други от героите влизат в романовото действие заедно със „Сянката“ си - тя е част от провокацията на първия сблъсък с тях. В лицето на Ередиа например Фани вижда *„смуцаваща, греховна, почти кошмарна красота“*, заредена с *„фанатизъм, в който прозираше дори нещо жестоко и зловещо“* (ОД, 92).

Но отношенията между героя и „Сянката“ му са доста по-сложни и многоплатови. Нека си припомним, че в романите на Димов се срещат необичайно много двойки братя и сестри: Елена и ротмистър Петрашев; Адриана и Червенко; Борис, Павел (и Стефан); Ередиа и Луис Ромеро. Това специфично конфигуриране на образите има отношение към архетипа на „Сянката“: членовете на двойките не са равнопоставени - единият е изграден като ярък, а другият е негово бледо отражение, сякаш негова „сянка“. Смисълът на създаването на тези „бледи отражения“ е да поемат